



Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 91g/2023

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul
177 alin. (2) și (2¹) din Codul de procedură civilă
(soluționarea cererii de asigurare a acțiunii fără înștiințarea pârâtului)

CHIȘINĂU
10 octombrie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Nicolae ROȘCA, *Președinte*,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Ana Florean, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 24 martie 2023,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 10 octombrie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textelor:

- „[...] se soluționează de către judecătorul care examinează cauza în ziua depunerii, fără înștiințarea pârâtului și a celorlalți participanți la proces” teza întâi din articolul 177 alin. (2) din Codul de procedură civilă;

- „[...] este depusă concomitent cu cererea de chemare în judecată, [...] se soluționează în ziua emiterii încheierii privind acceptarea cererii de chemare în judecată, fără înștiințarea pârâtului și a celorlalți participanți la proces.” teza a doua din articolul 177 alin. (2) din Codul de procedură civilă;

- „[...] cererea de asigurare a acțiunii este formulată în timpul ședinței de judecată, [...] se soluționează de către instanță în ședința respectivă, indiferent de absența unor participanți la proces.” din articolul 177 alin. (2¹) din Codul de procedură civilă, ridicată de dl avocat Anatolie Ceachir, în interesele dnei Liudmila Culaclii, în dosarul nr. 2r-2062/2022, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dnii judecători Iurie Cotruță și Ion Țurcan și dna judecător Liuba Pruteanu de la Curtea de Apel Chișinău, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. SRL „Vialux Market” a formulat o acțiune în justiție împotriva dnei Liudmila Culaclii cu privire la încasarea datoriei și a cheltuielilor de judecată aferente. Totodată, SRL „Vialux Market” a depus o cerere de asigurare a acțiunii civile.

4. Printr-o încheiere din 30 iunie 2022, Judecătoria Anenii Noi, sediul Bender, a admis cererea de asigurare a acțiunii și a aplicat sechestrul asupra bunurilor mobile și imobile și a mijloacelor financiare din conturile bancare ale dnei Liudmila Culaclii, în limita valorii acțiunii. Încheierea instanței a fost contestată cu recurs de către dna Liudmila Culaclii.

5. În cadrul examinării recursului, dl avocat Anatolie Ceachir a ridicat, în interesele dnei Liudmila Culaclii, excepția de neconstituționalitate a prevederilor menționate la § 1.

6. La 16 martie 2023, Curtea de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis, în acest sens, o sesizare la Curtea Constituțională.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.”

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„[...]”

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

[...]”

Articolul 46 Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreptă și prealabilă despăgubire.

[...]”

8. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003, sunt următoarele:

Articolul 177

Cuprinsul și modul de soluționare a cererii de asigurare a acțiunii

„(1) În cererea de asigurare a acțiunii se indică motivele și circumstanțele pentru care se solicită asigurarea acțiunii.

(2) Cererea de asigurare a acțiunii **se soluționează de către judecătorul care examinează cauza în ziua depunerii, fără înștiințarea pîrîtului și a celorlalți participanți la proces.** Dacă cererea de asigurare a acțiunii este depusă concomitent cu cererea de chemare în judecată, aceasta **se soluționează în ziua emiterii încheierii privind acceptarea cererii de chemare în judecată, fără înștiințarea pîrîtului și a celorlalți participanți la proces.**

(2¹) Dacă cererea de asigurare a acțiunii este formulată în timpul ședinței de judecată, aceasta **se soluționează de către instanță în ședința respectivă, indiferent de absența unor participanți la proces.**

(3) Judecătorul pronunță o încheiere motivată privind asigurarea sau neasigurarea acțiunii.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului sesizării privind excepția de neconstituționalitate

9. Autorul sesizării susține că prevederile contestate nu stabilesc motivele pentru care instanța de judecată dispune asigurarea acțiunii civile și nici nu justifică necesitatea examinării acesteia fără înștiințarea pârâtului.

10. În acest sens, autorul menționează că pârâtul este lipsit de posibilitatea de a prezenta probe în apărarea sa. Autorul consideră că procedura de soluționare a cererii de asigurare a acțiunii are un caracter formal și nu asigură cerințele minime ale dreptului la un proces echitabil și egalitatea armelor în proces.

11. În opinia autorului, textele contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3), 4 alin. (2), 16, 20, 26 alin. (2) și 46 alineatele (1) și (2) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

13. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003, ține de competența Curții Constituționale.

14. Curtea notează că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte în proces și este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

15. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie unele prevederi ale articolului 177 alineatele (2) și (2¹) din Codul de procedură civilă, care stabilesc modul de soluționare a cererii de asigurare a acțiunii. Curtea constată că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

16. Curtea reține că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză civilă în care instanța a aplicat, la cererea reclamantului, măsuri de asigurare a acțiunii civile. Prin urmare, Curtea constată că prevederile contestate ar putea fi aplicate la examinarea cauzei.

17. Curtea notează că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental.

18. Autorul sesizării susține că textele legale contestate încalcă articolele 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 4 alin. (2) (*drepturile și libertățile omului*), 16 (*egalitatea*), 20 (*accesul liber la justiție*), 26 (*dreptul la apărare*) și 46 alin. (1) și (2) (*dreptul la proprietate privată și protecția acesteia*) din Constituție.

19. Cu privire la incidența articolelor 1 alin. (3) și 4 alin. (2) din Constituție, Curtea subliniază că aceste articole comportă un caracter general și nu pot constitui repere individuale și separate (DCC nr. 80 din 17 iunie 2022, § 22; DCC nr. 30 din 16 martie 2023, § 19).

20. Referitor la articolul 16 din Constituție, Curtea reiterează că această normă constituțională devine incidentă atunci când autorul sesizării demonstrează existența unui tratament diferențiat în privința exercițiului unui drept garantat de Constituție (DCC nr. 143 din 15 decembrie 2020, § 21).

21. Cu privire la articolul 20 din Constituție, care reglementează dreptul de acces liber la justiție, Curtea menționează că această normă își găsește corespondența în dispozițiile articolului 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Exigența articolului 6 § 1 din Convenție, potrivit căreia cauzele trebuie examinate în mod echitabil, trebuie înțeleasă inclusiv prin prisma asigurării respectării principiilor fundamentale ale procesului judiciar, *i.e.* a principiului contradictorialității și a principiului egalității armelor (DCC nr. 162 din 29 decembrie 2020, § 28).

22. Referitor la articolul 46 din Constituție, Curtea reiterează că această dispoziție obligă statul și ceilalți titulari ai puterii publice să respecte proprietatea și să se abțină de la orice acțiune ce ar aduce atingere acestui drept (DCC nr. 52 din 2 iunie 2020, § 21 și jurisprudența citată acolo).

23. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea notează că, conform prevederilor contestate, cererea de asigurare a acțiunii se soluționează cu celeritate și fără înștiințarea părâtului și a celorlalți participanți, iar când este formulată în timpul ședinței de judecată, se soluționează indiferent de absența unor participanți la proces.

24. Curtea menționează că asigurarea acțiunii reprezintă o instituție procesuală care garantează posibilitatea realizării pretențiilor din acțiune în

cazul satisfacerii acesteia, contribuie la executarea ulterioară a hotărârii judecătorești și este un mijloc eficient de protecție a drepturilor subiective ale participanților la proces.

25. Cu privire la neparticiparea pârâtului la examinarea cererii de asigurare a acțiunii, Curtea notează că legislatorul a prevăzut măsuri de conservare a unor bunuri pentru a împiedica pârâtul să înstrăineze bunurile ce formează obiectul litigiului sau, după caz, să-și diminueze activul patrimonial.

26. Referitor la motivele pentru care poate fi dispusă asigurarea acțiunii, Curtea observă că, pentru a evita abuzurile din partea reclamantului, legislația procesuală civilă lasă judecătorului posibilitatea de a aprecia întinderea și caracterul real și ireversibil al prejudiciului, a cărui producere iminentă este invocată de reclamant. Așadar, asigurarea acțiunii se admite doar în cazul în care neaplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii ar face imposibilă executarea hotărârii judecătorești (a se vedea art. 174 alin. (1) din Cod).

27. În contextul aplicării măsurilor asiguratorii, Curtea a subliniat că, atât în procesul penal, cât și în procesul civil, este importantă demonstrarea existenței riscului întârzierii aplicării măsurii (*periculum in mora*) (a se vedea DCC nr. 55 din 4 mai 2023, § 56; *Fabrizio Stefano Piras v. San Marino* (dec.), 27 iunie 2017, § 53). De asemenea, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că măsurile provizorii, aplicate în fiecare caz separat examinat de instanța de judecată, țin de substanța obiectului acțiunii. Instanța urmează să dispună măsura provizorie, care menține starea de fapt pe durata examinării cauzei, în circumstanțe în care, în mod plauzibil, se afirmă un risc al unei pagube ireparabile (HCC nr. 31 din 1 octombrie 2013, §72).

28. Așadar, atunci când există riscul ca o măsură să impună o sarcină excesivă, trebuie să existe anumite garanții procedurale, astfel încât să se asigure că funcționarea sistemului și impactul acestuia asupra drepturilor de proprietate ale solicitantului nu sunt nici arbitrare, nici imprevizibile (a se vedea, de exemplu, *Džinić v. Croația*, 17 mai 2016, § 68).

29. În acest sens, Curtea notează că judecătorul este obligat să pronunțe o încheiere motivată privind asigurarea sau neasigurarea acțiunii. De asemenea, legea prevede posibilitatea contestării cu recurs a încheierii de aplicare a măsurii de asigurare a acțiunii, în cadrul căreia pârâtul poate contesta motivele care au stat la baza acesteia și să prezinte probe în favoarea sa (a se vedea articolele 177 alin. (3) și 181 alin. (1) din Codul de procedură civilă).

30. Suplimentar la garanțiile menționate *supra*, Curtea notează că același Cod prevede și alte mecanisme de care pârâtul ar putea să beneficieze.

31. De exemplu, se permite substituirea unei forme de asigurare a acțiunii printr-o altă formă la cererea participanților la proces. Totodată, în cazul asigurării acțiunii prin care se cere plata unei sume, pârâtul poate depune, în locul măsurilor de asigurare luate, pe contul de depozit al instanței suma cerută de reclamant sau îi poate solicita instanței care a ordonat măsura de asigurare ori instanței în a cărei procedură se află cauza anularea măsurii anterioare de asigurare a acțiunii (a se vedea articolele 179 alineatele (1) și (3) și 180 alin. (1) din Cod).

32. În afară de garanțiile menționate mai sus, Curtea notează că prin acceptarea asigurării acțiunii, la solicitarea motivată a pârâtului, judecătorul sau instanța îi cere reclamantului o cauțiune a prejudiciilor care ar putea fi

cauzate pârâtului. Dacă hotărârea de respingere a acțiunii reclamantului a devenit irevocabilă, pârâtul este în drept să intenteze împotriva acestuia o acțiune în reparație a prejudiciului cauzat prin măsurile de asigurare a acțiunii, luate la cererea acestuia, indiferent de vinovăția reclamantului (a se vedea articolul 182 alineatele (1) și (2) din Cod).

33. Așadar, Curtea notează că legislația conține suficiente garanții procesuale care pot fi puse în practică pentru apărarea drepturilor și intereselor legitime ale pârâtului în cazul aplicării măsurilor de asigurare a acțiunii și nu constată ingerințe în articolele 20, 26 și 46 din Constituție.

34. Pentru că nu s-a demonstrat o ingerință într-un drept fundamental, Curtea subliniază că nu sunt incidente nici articolele 1 alin. (3), 4 alin. (2) și 16 din Constituție.

35. Prin urmare, Curtea constată că sesizarea în cauză nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textelor:

- „[...] se soluționează de către judecătorul care examinează cauza în ziua depunerii, fără înștiințarea pârâtului și a celorlalți participanți la proces.” teza întâi din articolul 177 alin. (2) din Codul de procedură civilă;

- „[...] este depusă concomitent cu cererea de chemare în judecată, [...] se soluționează în ziua emiterii încheierii privind acceptarea cererii de chemare în judecată, fără înștiințarea pârâtului și a celorlalți participanți la proces.” teza a doua din articolul 177 alin. (2) din Codul de procedură civilă;

- „[...] cererea de asigurare a acțiunii este formulată în timpul ședinței de judecată, [...] se soluționează de către instanță în ședința respectivă, indiferent de absența unor participanți la proces.” din articolul 177 alin. (2¹) din Codul de procedură civilă, ridicată de dl avocat Anatolie Ceachir, în interesele dnei Liudmila Culaclii, în dosarul nr. 2r-2062/2022, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Nicolae ROȘCA

Chișinău, 10 octombrie 2023

DCC nr. 130

Dosarul nr. 91g/2023